

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Розглянуто особливості вдосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній, обґрунтовано необхідність підвищення значення інвестиційної діяльності в страховому бізнесі на сучасному етапі.

Viewed features improvement of the investment of insurance companies and substantiated the necessity increasing importance of investment in the insurance business today.

Ключові слова: страхові компанії, інвестиційна діяльність, капітал.

ВСТУП

Сучасний стан економіки України вимагає прийняття відповідних заходів, направлених на реформування і розвиток національного господарства, виходу із кризового стану реального і фінансового секторів, зокрема страхового ринку. Фінансово-економічна криза 2008—2010 років переконливо довела, що необхідно змінювати напрями розвитку економічної системи, впроваджувати принципово нові механізми розвитку кредитно-інвестиційної діяльності.

Вагомий внесок у дослідження різноманітних аспектів страхової діяльності зробили: М. Александрова, В. Базилевич, О. Барановський, О. Гаманкова, О. Залетов, О. Заруба, Л. Орланюк-Малицька, О. Павленко, О. Ромащенко, О. Слюсаренко, Н. Ткаченко, В. Тринчук, К. Турбіна, О. Філонюк, В. Фурман, В. Шахов. Однак, незважаючи на значну кількість робіт, присвячених проблемам страхового ринку, такому аспекту, як інвестиційна діяльність вітчизняних страхових компаній, в економічній літературі приділено не достатньо уваги.

До фінансово-економічної кризи страховий сегмент вітчизняної економіки розвивався за своїми власними закономірностями та тенденціями, що не завжди співпадало з інтересами інших зацікавлених учасників перерозподілу фінансових ресурсів в країні. Діяльність страхових компаній найчастіше була підпорядкована лише їх власним інтересам, а тому недостатньо впливала на економічне зростання в країні.

Успіх реформування вітчизняної економіки, підвищення господарювання страхових компаній і суб'єктів підприємства реального сектора, добробуту населення залежить від багатьох умов і чинників, які на етапі розвитку України мають свій особливий прояв, що вимагає прийняття на рівні держави системи адекватних рішень і заходів з метою вдосконалити, а за необхідності і перебудувати взаємовідносини всіх учасників економічних стосунків. Це повинно забезпечити принципово нове вирішення завдань, які виникли перед кожним економічним суб'єктом в умовах сучасного кризового світового і національного ринкового господарства, виходячи з поєднання індивідуальних, колективних і загальносуспільних інтересів. Тому саме питання вдосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній є вкрай актуальним.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою даної статті — є дослідження особливостей здійснення інвестиційної діяльності вітчизняних страхових

компаній на сучасному етапі їх розвитку. Під час дослідження використовуються такі методи дослідження, як: узагальнення, порівняльний аналіз, групування, систематизація, метод аналогій, абстрагування.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для вирішення проблеми вдосконалення інвестиційної діяльності страхових компаній України необхідно розв'язати такі основні проблеми.

По-перше, підвищити величину інвестиційного потенціалу страховиків і всієї економічної системи взагалі, що повинно забезпечити зростання обсягів інвестування. По-друге, вдосконалити законодавчо-нормативну базу діяльності страхових компаній країни з метою підвищення рівня економічного потенціалу кожної, забезпечення достатнього рівня надійності страхових інститутів, зростання рівня довіри до них як з боку вітчизняних, так і іноземних учасників фінансово-інвестиційних угод, рейтингів. Визначити основні стратегічні напрями інвестиційної діяльності страховиків з метою забезпечити ефективне і найбільш продуктивне для країни розміщення наявних інвестиційних ресурсів. Підвищити ефективність інвестиційної діяльності страхових компаній і встановити раціональне співвідношення між страхуванням та інвестуванням, зменшити ризики інвестування через розробку системи заходів і підходів до реагування на їх прояви, а також здійснити заходи щодо формування більш ефективного для сучасних умов економічного розвитку інвестиційного портфеля страхових компаній. Вдосконалити систему аналізу, прогнозування і планування інвестиційної діяльності страховиків та забезпечити на цій основі підвищення ефективності їх функціонування в економіці України.

Підвищення рівня інвестиційного потенціалу страхових компаній пов'язане з необхідністю вирішення таких питань:

- розробка системи оцінки рівня інвестиційного потенціалу страховиків;
- розробка системи заходів, що спрямовуються на зростання економічних складових інвестиційного потенціалу;
- визначення умов, чинників і розробка функціональної моделі управління інвестиційним потенціалом страхової компанії.

Формування і використання інвестиційного потенціалу страхової компанії забезпечується дією відповідних економічних складових, а саме: а) фінансовим потенціалом (сумою власного капіталу та зобов'язань страховика); б) кадровим

Таблиця 1. Заходи, що забезпечують зростання економічних складових інвестиційного потенціалу страхової компанії

Заходи	Способи реалізації	Вплив на інвестиційний потенціал
Збільшення обсягів статутного капіталу страхової компанії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання статутного капіталу за рахунок інвестицій з боку власників, акціонерів, учасників. 2. Зростання статутного капіталу за рахунок збільшення суми неподіленого прибутку. 3. Зростання статутного капіталу за рахунок об'єднання, приєднання одного чи кількох страховиків. 4. Переведення боргів у власність. 5. Залучення нових інвесторів-власників. 	<p>Забезпечується зростання фінансового потенціалу страхової компанії. Формуються умови для підвищення рівня надійності, стійкості, ліквідності компанії. Зростають можливості страхової компанії до залучення додаткових обсягів фінансових ресурсів. Зростають можливості для основної та інвестиційної діяльності</p>
Збільшення власного капіталу страхової компанії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зростання власного капіталу компанії за рахунок інвестицій з боку власників, акціонерів, учасників. 2. Зростання суми неподіленого прибутку. 3. Залучення нових інвесторів-власників. 4. Зростання сум резервів страхової компанії за рахунок прибутку. 5. Переведення боргів у власність. 6. Переоцінка майна компанії, що збільшує власний капітал. 7. Зростання власного капіталу шляхом об'єднання, приєднання чи поглинання одного чи кількох страховиків 	<p>Забезпечується зростання фінансового потенціалу страхової компанії. Формуються умови для підвищення рівня надійності, стійкості, ліквідності, стійкості, ліквідності компанії. Зростають можливості страхової компанії до залучення додаткових обсягів фінансових ресурсів. Зростає вартість компанії на фондовому ринку. Зростає привабливість для інвесторів. Зростають можливості для інвестиційної діяльності.</p>
Збільшення доходів і прибутків страхової компанії	<ol style="list-style-type: none"> 1. Збільшення інвестиційної та іншої діяльності, що забезпечує зростання прибутку компанії. 2. Зменшення витрат страховиків на інвестиційну та іншу господарську діяльність. 3. Оптимізація цінової політики страхової компанії. 4. Залучення нових клієнтів з метою реалізації їм страхових послуг. 5. Впровадження в страхову діяльність нових інноваційних продуктів. 6. Вдосконалення механізмів реалізації існуючих страхових продуктів. 7. Зменшення вартості залучення страхових ресурсів. 8. Підвищення рівня професіоналізму працівників. 	<p>Забезпечується зростання фінансового потенціалу. Формуються умови для підвищення рівня надійності, стійкості, ліквідності страхової компанії. Зростають можливості страхової компанії до залучення додаткових обсягів фінансових ресурсів. Зростає вартість компанії на фондовому ринку. Зростає її привабливість для інвесторів. Зростають можливості для інвестиційної діяльності. З'являються можливості для оптимізації інвестиційної діяльності, пошуку найвигідніших умов вкладання інвестиційних ресурсів.</p>
Зростання чисельності та професіоналізму працівників	<ol style="list-style-type: none"> 1. Залучення до страхової компанії нових і більш якісно підготовлених працівників. 2. Перепідготовка кадрів працівників. 3. Своєчасне виявлення серед персоналу найбільш професійно підготовлених фахівців з метою висунення на керівницькі посади. 4. Своєчасне виявлення працівників, здатних до шахрайства та інших зловживань. 5. Своєчасне виявлення працівників найменш придатних до страхової діяльності. 	<p>Підвищується можливість щодо залучення додаткових фінансових ресурсів. Зростають можливості щодо більш ефективного обслуговування клієнтів. Збільшуються обсяги інвестиційних операцій. Зменшуються втрати від не професіоналізму працівників при підготовці та реалізації угод. Зменшуються втрати від зловживань та шахрайства.</p>
Зростання рівня технічного та інформаційного забезпечення реалізації операцій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Постійне впровадження в страховій компанії нових технічних засобів, комп'ютерної та іншої оргтехніки, що забезпечує нову якість праці. 2. Постійне оновлення інформаційної бази, забезпечення відповідного рівня її захисту. 3. Розробка і впровадження нових технологій використання інформаційних ресурсів 	<p>Забезпечується якісно нові умови для формування і використання інвестиційного потенціалу. Зростають технічні й інформаційні можливості для укладання інвестиційних угод. Підвищується рівень захисту інвестиційних операцій.</p>
Впровадження у страхову діяльність нових інноваційних послуг та операцій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розробка нових продуктів та послуг. 2. Пошуки, виявлення та впровадження в страхову практику інноваційних послуг та продуктів. 3. Перепідготовка кадрів, технічне й інформаційне забезпечення реалізації інноваційних продуктів і послуг. 	<p>Забезпечується зростання обсягів страхових послуг, зокрема пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Зростає ефективність інвестиційної діяльності. Зменшуються витрати на інвестиції. Оптимізуються інвестиційні потоки страхової діяльності.</p>

потенціалом (професійними можливостями керівництва та персону страхової компанії); в) технічним та інформаційним потенціалом (технічними засобами та інформаційними ресурсами); г) розрахунково-платіжним потенціалом (розрахунково-платіжними засобами та ресурсами); д) інноваційним потенціалом (здатністю компанії до впровадження нових видів інвестиційних продуктів); є) організаційно-управлінським потенціалом (здатністю керівництва компанії до ефективної організації та управління інвестиційною діяльністю).

Вплив кожної із зазначених економічних складових необхідно своєчасно оцінити, щоб визначити реальні можливості того чи іншого страховика здійснювати інвестиційну діяльність. Оцінка рівня інвестиційного потенціалу має велике значення не лише для окремого страховика, а й всієї економічної системи. Це дає змогу своєчасно прогнозувати фінансові можливості і перспективи економічної системи країни щодо впливу на соціально-економічний розвиток, пошуку реальних інвесторів, які спроможні фінансувати реформування реального сектору економіки, забезпечувати стабільне зростання добробуту населення.

Оцінка рівня інвестиційного потенціалу страхових компаній має деякі труднощі, що пов'язано з проблемами оцінки його окремих економічних складових, які визначають зміст формування такого потенціалу.

Загальний рівень інвестиційного потенціалу залежить від рівня його економічних складових. Звідси випливає, що зростання рівня кожної економічної складової забезпечує поступове збільшення загального рівня інвестиційного потенціалу. Однак слід розуміти, що кожна з визначених економічних складових впливає неоднаково на рівень інвестиційного потенціалу, а тому це необхідно урахувати при оцінці рівня як окремих економічних складових, так і всього інвестиційного потенціалу страхової компанії.

Найбільший вплив на рівень інвестиційного потенціалу страховика забезпечують фінансовий і кадровий потенціали. Найменший вплив — інноваційний потенціал.

Заходи, що забезпечують зростання економічних складових інвестиційного потенціалу страхової компанії, представлено в табл. 1.

Для підвищення рівня інвестиційного потенціалу страхових компаній необхідно забезпечити відповідний рівень керуваності цього процесу, щоб отримати необхідні результати. Управління інвестиційним потенціалом страхових компаній пов'язане з виявленням відповідних умов і чинників.

ВИСНОВКИ

Враховуючи, що в Україні вільні кошти страховиків, внаслідок специфіки вітчизняного законодавства та інституційних особливостей страхового ринку, не повною мірою трансформуються в інвестиційні ресурси, вирішення хронічних проблем перебуває у правовій площині. В рамках реформування страхового ринку, підвищення рівня якості послуг на страховому ринку, а також підвищення його інвестиційного потенціалу доцільно реалізувати наступні заходи нормативно-правового, організаційно-методологічного та інформаційного характеру:

- формування чіткої концепції реформування галузі, удосконалення державного регулювання ринку, зокрема у сегментах обов'язкового та медичного страхування; своєчасну та широку адаптацію українського страхового ринку до світових вимог фінансового регулювання та нагляду, активну співпрацю з європейськими та міжнародними організаціями;

- створення правових умов для повноцінного впровадження інвестиційного та пенсійного страхування;

- розробка моделі державної підтримки розвитку аграрного страхування, яка має передбачати прийняття спеціального закону та узгоджені дії страховиків і держави щодо покриття ризиків, які існують у аграрній сфері та не можуть бути покриті в інший спосіб на звичайних ринкових засадах;

- впровадження міжнародних стандартів ведення бухгалтерського обліку і аналітики діяльності страхових компаній;

- створення єдиної саморегулюючої організації, членами якої повинні бути всі страхові компанії, робота якої має зосереджуватися на захисті прав споживачів страхових послуг, забезпеченні добросовісної конкуренції на ринку, розвитку страхування на принципах прозорості, введенні норм етики між усіма учасниками ринку, а також створенні централізованої бази даних про шахрайство на страховому ринку, доступ до якої матимуть усі страховики;

- створення незалежного інституту експертизи договорів і страхових випадків, а також діючої системи контролю над фінансовим станом страхових компаній;

- забезпечення формування інвестиційних інструментів для розміщення довгострокових страхових резервів;

- створення так званої претензійної бази даних, через яку кожен страхувальник, який має одержати виплату, проходить перевірку щодо кількості та частоти страхових випадків, що сприятиме виявленню недобросовісних страхувальників та зможе своєчасно попередити масові незаконні виплати;

- удосконалення моніторингу діяльності страховиків та посилення контролю за дотриманням страховиками вимог щодо забезпечення платоспроможності, фінансової стійкості, розміру чистих активів, статутного капіталу та осіб, що володіють значною часткою капіталу страховиків;

- сприяння створенню фондів страхових гарантій, у тому числі за договорами страхування життя;

- розробка нормативної бази, що уможливіє співпрацю страхових компаній та КУА у сфері управління активами страхових компаній;

- упровадження нормативів достатності капіталу у спосіб, що утруднює псевдострахування;

- розробка та реалізація заохочень для страховиків, що добровільно дотримуються у своїй діяльності стандартів прозорості та підвищених вимог до платоспроможності й впровадженні міжнародних стандартів фінансової звітності;

- розробка нормативно-правових актів, які б урегулювали порядок діяльності страхових агентів, консультантів, аварійних комісарів та увести їх реєстрацію;

- запровадження стимулюючої податкової політики для розвитку особистого страхування, довгострокового страхування життя, зокрема інвестиційного, участі страховиків у системі недержавного пенсійного забезпечення, обов'язкового медичного страхування шляхом використання частки внесків з цих видів страхування на валові витрати юридичних осіб та удосконалення оподаткування доходів фізичних осіб.

Література:

1. Закон України "Про страхування" від 07.03.96 р. №85/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua> — Назва з титул. екрана.

2. Закон України "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг" від 12.07.2001 р. №2664-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua> — Назва з титул. екрана.

3. Напрями інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів, затверджено постановою кабінету міністрів України № 1211 від 17 серпня 2002 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua> — Назва з титул. екрана.

4. Пилипенко Г.М., Чернобаєв В.В. Інноваційно-інвестиційна діяльність та її регулювання в економіці України / М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. — Д.: НГУ, 2010. — 150 с.

5. Поворозник В.О. Активізація інвестиційної діяльності страхових компаній в умовах економічної кризи // Стратегічні пріоритети. — №3(12). — 2009. — С. 165—171.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2011 р.